

LIBRIS

We know
books

Jules Renard

MORCOVEAȚĂ

TRADUCERE DIN LIMBA FRANCEZĂ
DE MARCEL GAFTON ȘI MODEST MORARIU

ILUSTRAȚII DE DONE STAN

arthur
retro

CUPRINS

GĂINILE	5	PĂDUCHII	41
POTĂRNICHILE	6	CA BRUTUS	44
CÂINELE	7	DIN SCRISORILE LUI MORCOVEAȚĂ	
UN VIS URÂT	8	CĂTRE DOMNUL LEPIC ȘI UNELE	
SĂ NE FIE CU IERTĂCIUNE	8	RĂSPUNSURI ALE DOMNULUI	
OALA DE NOAPTE	9	LEPIC CĂTRE MORCOVEAȚĂ	46
IEPURII	12	COTEȚUL	48
CAZMAUA	13	PISICA	49
PUȘCA	13	OILE	51
CÂRTIȚA	15	NAȘUL	53
LUCERNA	15	FÂNTÂNA	54
CĂNIȚA	17	PRUNELE	55
MIEZUL DE PÂINE	18	MATILDA	56
TRÂMBIȚA	20	CASA DE BANI	59
PĂRUL	21	OBLEȚII	61
LA SCĂLDAT	22	O LOVITURĂ DE TEATRU	62
HONORINA	24	LA VÂNĂTOARE	63
CEAUNUL	27	MUSCA	64
ÎNDOIELI	28	PRIMUL SITAR	65
AGATA	29	CÂRLIGUL DE UNDIȚĂ	65
PROGRAMUL	30	BĂNUȚUL DE ARGINT	68
ORBUL	31	IDEI PERSONALE	70
ANUL NOU	33	FURTUNA FRUNZELOR	72
DUS ȘI ÎNTORS	35	REVOLTA	73
TOCUL	35	ULTIMUL CUVÂNT	74
OBRAJII ROȘII	37	ALBUMUL LUI MORCOVEAȚĂ	76

GĂINILE

— Pun prinsoare, spune doamna Lepic, că Honorina iar a uitat să-nchidă găinile.

E-adevărat. Te uiți pe fereastră și vezi îndată. În fundul ogrăzii, cotețul găinilor își cască, în noapte, pătratul negru al porțiței deschise.

— Felix, dacă te-ai duce tu să le-nchizi? zice doamna Lepic celui mai mare dintre copiii săi.

— Nu-i treaba mea să văd de găini, mormăie Felix, un băiat gălbejit, trândav și fricos.

— Atunci tu, Ernestina?

— O, mămico, aș muri de frică!

Felix, fratele mai mare, și soră-sa Ernestina abia ridică ochii când răspund. Citesc amândoi foarte adânciți, cu coatele pe masă, frunte-n frunte.

— Doamne, că proastă mai sunt! spune doamna Lepic. Unde-mi era capul? Morcoveață, du-te și-nchide găinile!

Cu porecla asta îl alintă pe mezinul casei, din pricină că are părul roșu și fața pistruiată. Morcoveață, care-și făcea de lucru pe sub masă, se ridică și îngână sfios:

— Zău că și mie mi-e frică, mămico.

— Cum! i-o întoarce doamna Lepic. Un voinic ca tine? Mă faci să râd. Hai, mișcă-te!

— Păi ce, nu-l știm noi? E viteaz ca un țap, sare cu gura soră-sa Ernestina.

— Nu se teme de nimeni și de nimic, adaugă fratele său Felix.

Morcoveață se umflă-n pene la auzul acestor laude și, rușinându-se în sinea sa că nu-i vrednic de ele, încearcă să-și biruie teama.

Ca să-i mai dea curaj, maică-sa îi promite o palmă.

— Barem să-mi faceți lumină, îngaimă el.

Doamna Lepic ridică din umeri, Felix surâde disprețuitor. Doar Ernestina se arată miloasă – ia o lumânare și își însoțește frățiorul până la capătul coridorului.

— Te-aștept aici, zice ea.

Numai că o zbughește într-o clipită îndărăt, înspăimântată de o răbufnire de vânt care zbughește flacăra lumânării și o stinge.

Încordându-și pulpele și simțindu-și călcăiele parcă lipite de pământ, Morcoveață începe să dârdaie în întuneric; afară e o beznă de i se pare că a orbit. Câte un vârtej de vânt îl înfășoară ca un cearșaf înghețat, gata să-l smulgă din loc. Vulpi, ba poate că și lupi, nu-i suflă oare peste mâini, în obraji? Cel mai bine ar fi să dea buzna, la nimerală, spre coteț, cu capul înainte, spintecând întunecimea din jur. Găsește pe bâjbăite ivărul porțiței. Zdupăitul pașilor săi face găinile să se foiască pe stinghii și să cârâie speriate.

— Da' potoliți-vă odată! le strigă Morcoveață. Eu sunt!

Închide porțița, apoi zboară înapoi ca și cum ar avea aripi. Iar când intră în casă, gâfâind și mândru de ispravă, și dă de căldură și de lumină, i se pare că a lepădat niște zdrențe pline de noroi și pătrunse de ploaie și a îmbrăcat veșmânt ușor și nou. Zâmbește plin de sine și stă țațoș, așteptând

laude, ba, fiindcă se știe scăpat de primejdie, căută pe chipurile alor săi urmele îngrijorării care trebuie să-i fi frământat mai adineauri.

Felix și Ernestina citesc însă liniștiți mai departe, iar doamna Lepic îi spune cu nepăsare, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat:

— Morcoveață, de azi înainte ai să închizi găinile în fiecare seară.

POTÂRNICHILE

Domnul Lepic își deșartă ca de obicei tolba pe masă. Înăuntru, două potârniche. Felix, fratele cel mare, le înscrie pe tăblița atârnată în perete. Asta-i datoria lui. Fiecare dintre copii are câte ceva de făcut. Ernestina jupoaie sau jumulește vânatul. Cât despre Morcoveață, lui îi revine sarcina deosebită să dea gata păsările rănite. I s-a făcut acest hatâr, știută fiind cruzimea inimii sale nesimțitoare.

Cele două potârniche se zbat, își smucesc capetele în toate părțile.

Doamna Lepic:

Ce mai aștepți ca să le vii de hac?

Morcoveață:

Mămico, aș prefera să le înscriu eu pe tăbliță.

Doamna Lepic:

Tăblița-i prea sus pentru tine.

Morcoveață:

Atunci lasă-mă să le jumulesc.

Doamna Lepic:

Asta nu-i treabă de băiat.

Morcoveață ia potârnichele. Ceilalți se simt datori să-i dea toate sfaturile obișnuite în asemenea ocazii.

— Strânge colea, știi tu, la beregată, unde se termină puful și încep penele.

Ținându-le la spate, câte una în fiecare mână, Morcoveață începe să strângă.

Domnul Lepic:

Ia te uită la el, două deodată!

Morcoveață:

Așa merge mai repede.

Doamna Lepic:

Ia n-o mai face pe simțitorul! Știu eu bine că nu mai poți de bucurie.

Potârnichele se apără zbatându-se și dau din aripi, împrăștiind fulgi jur-împrejur. Nu vor să moară și pace. Morcoveață și-ar sugruma mai lesne un prieten, și numai cu o singură mână. Le vâră

între genunchi ca să stea nemișcate și, aici înroșindu-se, aici pâlind la față, nădușit tot, cu capul dat pe spate ca să nu mai vadă nimic, strânge din toate puterile.

Totuși potârnicurile se încăpățânează și nu mor.

Hotărât să sfârșească mai repede, Morcoveață le apucă de picioare și le izbește cu capul de vârful ghetelor.

— Ah! Călăul! Călăul! izbucnesc Felix și Ernestina.

— Adevăru-i că face așa de-al dracului; îi place. Bietele păsări! N-aș vrea să fiu în locul lor, în labele ăstuia.

Domnul Lepic, deși vânător încercat, iese pe ușă scârbit.

— Poftim! zice Morcoveață, aruncând pe masă potârnicurile moarte.

Doamna Lepic le sucește pe toate părțile. Din căpșoarele lor terciuite și însângerate se prelinge o dâră de creier.

— Era și timpul să i le luăm din mână, zice ea. Destul cu porcăria asta!

— E drept că azi a cam scrântit-o, rostește Felix, n-a lucrat frumos ca de obicei.

CÂINELE

Domnul Lepic și Ernestina citesc sprijiniți în coate sub lampă, el, ziarul, ea, cartea primită ca premiu. Doamna Lepic împletește cu andrelele, Felix își perpelește picioarele la foc, iar Morcoveață, pe jos, își deapănă amintirile.

Pe neașteptate, Pyram, care picotește vârât sub rogojină, scoate un mârâit surd.

— Ssst! face domnul Lepic.

Pyram mârâie și mai tare.

— Neghiobule! se mânie doamna Lepic.

Dar Pyram se pornește să latre cu atâta îndârjire, încât tresar cu toții. Doamna Lepic duce mâna la inimă. Domnul Lepic se uită chiorâș la câine, strângând din dinți. Felix drăcuie. Se stârnește un târaboii de nu mai pricepi nimic.

— Taci, javră afurisită! Taci naibii odată!

Pyram latră și mai și. Doamna Lepic îi arde câteva scatoalce. Domnul Lepic îl pocnește cu ziarul, apoi cu piciorul. Pyram, lungit pe burtă, cu botul între labe, schelălăie de frica bătăii, împinge rogojina cu botul, ca apucat, și urlă de-ți vine să-ți iei câmpii.

Toți ai casei turbează de furie și se năpustesc cu năduf asupra câinelui, care o ține așa întruna.

Geamurile zăngănesc, burlanul sobei se cutremură; până și Ernestina a început să urle.

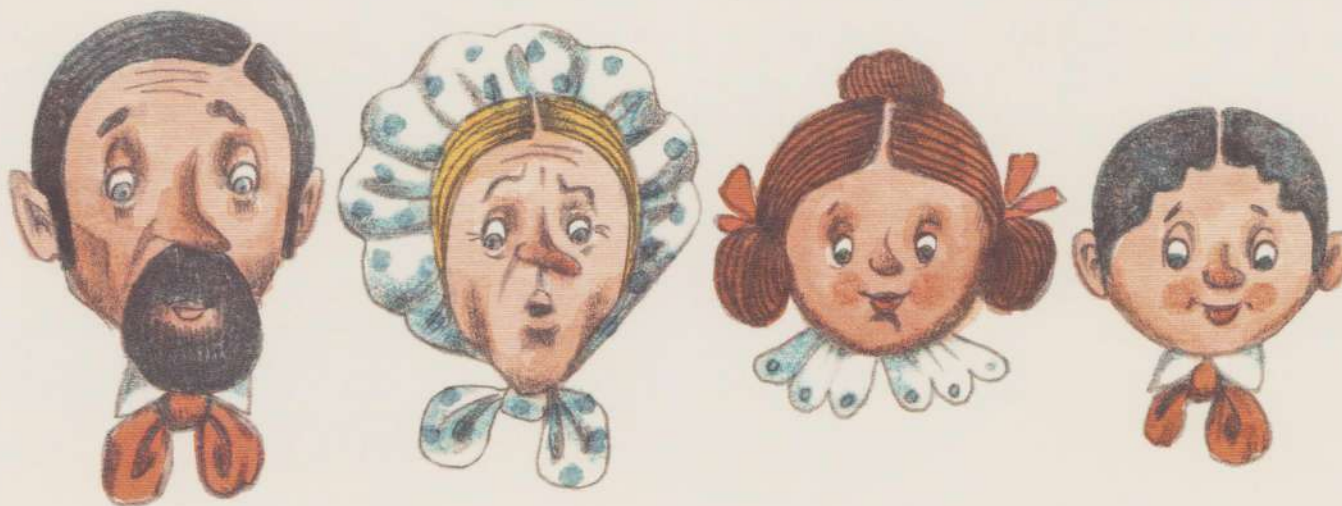
Fără să-i spună cineva ceva, Morcoveață se duce să vadă ce s-a întâmplat. Pesemne că-i vreun întârziat care trece liniștit spre casă, dacă n-o fi sărit cumva gardul în grădină, la furat.

Orbecăind cu mâinile întinse, Morcoveață pășește în lungul coridorului întunecos. Găsește zăvorul și-l trage cu zgomot, dar nu deschide ușa.

Altădată avea curaj și ieșea afară, se apuca să fluiera, să cânte și să tropăie din picioare, căutând să-și bage dușmanul în sperieți.

Acum doar se preface.

Ai lui își închipuie că scotocește neînfricat prin toate ungherele și se învârte în jurul casei ca un paznic credincios, dar el le trage chiulul și rămâne pironit după ușă.

Într-o zi tot au să-l prindă cu mâța-n sac, dar uite că e atâta vreme de când îi păcălește așa.

Se teme doar să nu strănute, ori să tușească. Își ține răsufarea, iar dacă ridică ochii spre ferestruia de deasupra ușii, zărește vreo trei-patru stele pe cer, a căror limpezime sclipitoare îl îngheață.

Dar e timpul să se întoarcă. Nu trebuie să împingă jocul prea departe. Ceilalți ar intra la bănuială.

Măinile-i plâpânde smucesc din nou zăvorul, care scrâșnește în scoabele ruginite, și-l împing cu zgomot la loc. După atâta bocăneală, să judece și ei dacă nu vine de departe și dacă nu și-a făcut datoria! Mândru de sine, se grăbește să-i liniștească pe toți.

Dar, ca și ultima oară, Pyram s-a potolit în lipsa lui: ai săi stau liniștiți pe locurile lor dintotdeauna și, cu toate că nimeni nu-l întreabă nimic, Morcoveață le spune din obișnuință:

— A visat ceva Pyram!

UN VIS URÂT

Morcoveață nu poate să-i sufere pe prietenii casei. Îl stingheresc, ba îi iau și patul, silindu-l să se culce cu maică-sa. Și dacă Morcoveață e plin de cusururi ziua, apoi noaptea își dă-n petic cum nu se poate mai rău: sforăie. Sforăie într-adins, nici vorbă.

Odaia mare, friguroasă chiar și în august, are două paturi. Unul e al domnului Lepic, iar în celălalt se culcă Morcoveață, alături de maică-sa, la perete.

Până să adoarmă, tușește sub pătură ca să-și curețe gâtulejul. Și dacă o să sforăie pe nas? Sufără încetisor pe nas, incredințându-se că nu-i înfundat. Se străduiește să respire cât mai neauzit.

Și totuși, de cum îl fură somnul, ține-te sforăit. Parcă-i un făcut.

Cât ai clipi, doamna Lepic îi înfige unghiile în poponeață, până la sânge. Asta-i arma ei.

Urletul lui Morcoveață îl trezește brusc pe domnul Lepic, care întreabă:

— Ce-i?

— Nimic, a visat urât! răspunde doamna Lepic. Și începe să îngâne, aidoma doicilor, o melodie târăganată ca un cântec indian.

Înghesuindu-se în perete cu fruntea și cu genunchii, ca și cum ar vrea să-l dărâme, și lipindu-și mâinile de popou ca să se apere de pișcătura ce-l amenință la întâiul sforăit, Morcoveață adoarme iarăși, în patul cel mare, alături de maică-sa.

SĂ NE FIE CU IERTĂCIUNE

Oare se poate, se cuvine să spunem? La vârsta când ceilalți copii mărturisesc cu nevinovăție celor din jur nevoile lor, Morcoveață a rămas un bicisnic. Într-o noapte s-a codit prea mult și n-a îndrăznit să se ceară afară.

Nădăjduia să iasă din încurcătură cu ajutorul unor savante zvârcoliri.

Ce nesăbuiță!

Într-altă noapte, visându-se așezat boierește lângă o piatră de hotar, la adăpost, s-a slobozit în așternut, ca un prunc nevinovat. Dormea buștean, dar s-a trezit îndată.

Piatra de hotar, ia-o de unde nu-i! Mare i-a fost mirarea.

Doamna Lepic se ferește să-și iasă din fire. Curăță totul liniștită, îngăduitoare, ca o adevărată mamă. Ba, a doua zi, Morcoveață se pomenește cu mama de dimineață la pat, ca un copil răsfățat.

Da, i se aduce supă – o supă gustoasă, în care maică-sa a amestecat cu un bețișor un pic din ce-a făcut noaptea trecută în așternut – o, doar un pic!

Felix și Ernestina stau la căpătâiul patului și-l pândesc cu mutre viclene, gata să izbucnească în hohote de râs la primul semn. Doamna Lepic îi dă să mănânce linguriță cu linguriță. În răstimpuri, trage cu coada ochiului spre Felix și Ernestina, de parcă le-ar spune: „Acum! Fiți gata!“ „Da, mămico.“

Amândoi se veselesc dinainte de strâmbăturile ce-o să le facă Morcoveață. Ar fi trebuit să poftească și vreo câțiva vecini. Într-un târziu, doamna Lepic le aruncă o ultimă privire, ca și cum i-ar

întreba: „Sunteți gata?” Și, ridicând tacticos cea din urmă linguriță spre gura căscată a lui Morcoveață, i-o înfige în gât, i-o îndeasă bine, îl în-doapă, apoi spune zeflemitoare și scârbită:

— Aha, spurcăciune mică, ai mâncat d-ăla, ai mâncat d-ăla, și încă de-al tău, din ăl de azi-noapte.

— Mi-am închipuit, zice simplu Morcoveață, fără să facă mutra așteptată.

S-a deprins și cu asta, și când te deprinzi cu ceva, ajungi să nici nu te mai miri.

OALA DE NOAPTE

I

Fiindcă adesea s-a întâmplat să-l pocnească nenorocirea în pat, Morcoveață, prevăzător, își ia de cu seară toate măsurile. Vara, e ușor. La ora nouă, atunci când doamna Lepic îl trimite la culcare, băiatul dă întâi o raită pe afară, și doarme liniștit toată noaptea.

În schimb, iarna, plimbarea asta se preschimbă într-o corvoadă. Degeaba se arată el prevăzător de cum se înserează, când închide găinile. Nici vorbă,

numai cu atâta n-are să o ducă până dimineața. Ai lui stau la masă, zăbovesc la taifas, ceasul bate nouă, afară e noapte și noaptea asta mai ține încă o veșnicie. Morcoveață simte nevoia să fie pentru a doua oară prevăzător.

Astă-seară, ca de obicei, îl frământă aceeași întrebare: „Oare o să-mi vină sau nu?”

Fie că nu se mai poate ține, fie că luna strălucitoare îi dă ghes, de cele mai multe ori el își răspunde: „Da.” Câteodată imboldul vine de la domnul Lepic și de la Felix. De altfel, arareori e nevoit să se depărteze de casă, până la șanțul drumului, aproape în plin câmp; mai de fiecare dată se oprește jos, în capul scării. După împrejurări.

Astă-seară însă toarnă cu găleata, vântul a stins stelele și nucii din livadă se zbat gemând.

„S-a brodit bine”, își zice Morcoveață, după o îndelungă chibzuială, „văd că nu-mi vine.”

Dă tuturor bună seara, aprinde o lumânare și se duce în odaia lui singuratică și golașă, aflată în capătul coridorului, pe dreapta. Se dezbracă, se culcă și așteaptă să vină doamna Lepic. Cu o mișcare repezită, ea îndeasă marginile păturii sub el, apoi suflă în lumânare. Lumânarea i-o lasă, în schimb ia chibriturile. Pentru că-l știe fricos, răsucește și cheia în broască. La început, Morcoveață

se bucură de singurătate. Îi place să stea și să se gândească pe întuneric. Revede întâmplările de peste zi, se fericește că a scăpat de vreo câteva ori de bucluc ca prin urechile acului și speră să aibă același noroc și mâine. Gândul că două zile de-a rândul doamna Lepic nici n-are să-l bage în seamă îl umple de mândrie, și băiatul încearcă să adoarmă cu acest vis.

Dar abia apucă să închidă ochii și o neliniște bine cunoscută începe să-i dea ghes.

„Sigur, nici că se putea!“ își zice el.

Altul în locul lui s-ar scula, dar Morcoveață știe că oala de noapte nu-i sub pat. Doamna Lepic, deși ar putea să jure că a adus oala, uită mai totdeauna de ea. De altfel, la ce bun să se îngrijească de asta, de vreme ce Morcoveață este prevăzător?

Băiatul, în loc să se scoale, se apucă să cugete.

„Mai devreme sau mai târziu, tot trebuie să-i dau drumul“, își spune el. „Or, cu cât mă țin, cu atât se-adună mai mult. Dacă-mi dau drumul acum, fac mai puțin și cearșaful are timp să se usuce sub mine. Știu eu bine că mama nici n-o să bage de seamă, doar nu-i prima dată.“

Și Morcoveață se ușurează, închide ochii liniștit și se așterne pe somn.

II

Deodată se trezește și ascultă cum îi ghiorăie mațele.

„Oho! Se-ngroașă gluma!“

Adineauri se crezuse scăpat. Prea ar fi fost mare norocul pe capul lui. Aseară l-a împins păcatul să fie leneș și să uite ce pedeapsă-l așteaptă.

Se așază pe marginea patului și încearcă să chibzuiască. Ușa e încuiată. Fereastra, zăbreliată. Cu neputință să iasă.

Totuși se duce și pipăie ușa, apoi gratiile ferestrei. Se târăște pe podea și băjbăie cu mâinile pe sub pat, căutând oala, deși știe bine că n-are s-o găsească.

Se culcă, apoi se scoală iar. Ar face orice, numai să nu stea locului. Se învârte încolo și-ncoace, țopăie, se zvârcolește, frământându-și cu pumnii burta care i se umflă mereu.

— Mămico! Mămico! îngână el cu o voce stinsă, temându-se să nu fie auzit, căci dacă doamna Lepic s-ar ivi cumva pe ușă, i-ar trece totul ca prin farmec și-ar avea aerul că-și bate joc de ea. Nu vrea altceva decât să poată spune de dimineață, cu mâna pe inimă, că a chemat-o într-adevăr.

Și cum ar fi în stare să strige? Stă încordat, se străduiește din răspuțeri să întârzie nenorocirea.

Nu trece mult și o durere îndrăcită îl face să dănțuie ca un apucat. Se izbește de perete și sare îndărăt. Se izbește de pat. Se izbește de scaun. Se izbește de cămin, smulge tăblia și se pune acolo, între grătare, încovrigat, istovit, beat de fericire.

În odaie, întunericul crește.

III

Morcoveață n-a adormit decât spre ziuă și nu se îndură să iasă din culcuș, când doamna Lepic împinge ușa și începe să strâmbe din nas, adulmecând în toate părțile.

— Hm, ciudat miros! zice ea.

— Bună dimineța, mămico, spune Morcoveață.

Doamna Lepic smulge pătura de pe el, adulmecă prin unghere și nu-i trebuie mult să afle care-i buba.

— Mi-a fost rău, și oala nicăieri! îi dă cu gura Morcoveață, socotind că n-ar putea găsi o mai bună dezvinovățire.

— Mincinosule! Mincinosule! strigă doamna Lepic.

Iese ca o furtună pe ușă și se întoarce ascunzând oala de noapte, pe care o furișează la iuțea sub pat. Pe urmă trage băiatul jos din așternut și se pune pe niște țipete de adună toată casa.

— Cerule! Cu ce ți-am greșit ca să am parte de un asemenea copil?

Aduce în grabă cărpe, o găleată cu apă, pe care o răstoarnă în cămin de parcă ar fi trebuit să stingă focul, întoarce așternutul pe dos și cere aer, aer, robotind de zor și văicărindu-se întruna.

După un timp se oprește în fața băiatului și se răstește la el, dând din mâini:

— Prăpăditule! Nesimțit ce ești! Sălbaticule! Ai ajuns să trăiești ca vitele? Dă-i unui bou o oală de noapte și tot are să știe ce să facă cu ea. Iar ție ți-a trăsнит să te spurci în cămin. Dumnezeu mi-e martor, din pricina ta o să-mi ies din minți și-o să mor nebună! Auzi? Nebună!

